

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 11.

ANULU XXIV.

Sabiu 517 Februarie 1876.

Telegrafulu este Duminec'a si Joi'a la sic-care d'oue septemani cu adausulu Foisioerei. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditur'a foiei, pre afara la 3. r. poste cu bani zat'a prin scrisori francate, adresate cátra expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte párti ale Transilvaniei sf pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tiori streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intái'a óra cu 7 cr. sirula, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2, cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Sabiu 4 Februaru.

Situatiunea este inca totu cea din septamán'a trecuta. Parlamentele lucra si dincóce si dincolo de Laita la legi cari privescu curatu lucruri interne neconturbate de sgomotele, ce resaru multime si cari au ori, si cum, o natura neliniscitóre. „Pester Lloyd“ 'si da tóta silinti'a sa imprascia totu ce aru puté provocá óre care ingrigire si reduce tóte detaiurile enumerate de mai multe diurnale, cari se bucura de óre care renume, la nisce mesuri militare, de cari se intempla si in tempu de pace. Tóte desmintirile aceste inse nu ajuta nimic'a, pentru ca unele foi din patria si altele esterne sustienu mortisiu, ca in cercurile de unde se conducu afacerile armatei se lucra din tóte puterile, intogm'a cum se obicinuescu a lucrá in ajunulu unui resbelu. O. corespondentia din Budapest'a a diurnalulu „Aug. Allg. Ztg.“ sustiene si scirea despre pregatirea honvedimei pentru eventualitatea unei campanie. Aduge inse, ca in cercurile politice din Budapest'a suntu reu primite si vediute scirile aceste, din cauza ca nici magiarii nici nemtii nu se impaca cu spriginirea raialeloru crestine din Turci'a si cu atátu mai putienu cu acuisitiunea unoru teritorii nóue slavice pentru complessulu monarhiei ausro-ungare. Cáci se esprime temerea mai departe, prin acést'a puterea militara aru cástigá in preponderantia si aru resturná institutiunile constitutiunali.

Nu mai putienu alarmatóre suntu scirile din Serbi'a, despre carea se sustiene cu totu adinsulu ca este *necessitata* a intrá cátu mai curendu in actiune. Complicatiunile negresitu ca aru cresce cándu Serbi'a aru parasí neutralitatea sea; aru cresce inse si mai tare, cándu, dupa cum vorbesce o foia englesa, aru intrá si Romani'a si inca spriginita de Russi'a pentru o parte din gurile Dunarei. Cine va trage folosulu din complicatiunile ce s'aru nasce este o intrebare fórté importanta; de temutu este, ca nu principatele, cari abiá si au asiguratú esistinti'a.

Prea sánti'a Sea P. Episcopu alu Aradulu Ioanu *Metianu* a sositu eri cu trenulu de diminéti'a aici. Dupa cum audimu scopulu venerei Preasántiei Sele este participarea la siedinti'a consistoriulu metropolitani intrunita astadi pentru resolvarea unoru cause apelate.

Epistole dela tiéra.

Amice! In epistol'a trecuta amu amintitu despre doi factori principali, cari au chiamarea, sa studieze si sa lucre, in armonia la inaintarea poporulu nostru románu in cultur'a spiritala si morale si la o stare materiale mai buna.

Mie mi se pare, ca multi necunoscentu puterea poporulu nostru, din zelulu de a-lu face se fia cultu, mai curendu producu disarmonia intre factorii culturale, pentruca adeseori la lucrarea lor, unulu zidesce si altulu surpa. Sa tacu de impregiurarea, ca multi, cari credu ca suntu chiamati a *cultivá* suntu lipsiti ei insisi de materialulu necesariu la lucrarea pentru cultura. Materialulu acést'a inse, pre-

cum bine scii, se constitue cea mai mare si buna parte din moralitate. Destramarea in bazele moralitatiiei deschide drumu la o cultura, carea e mai rea si decátu necultur'a. Ea, destramarea deschide calea la o viétia nóua, inse la o viétia, carea mai multu derapana decátu zidesce.

Disesemu, ca voiu aminti ce-va despre advocati, judi, diurnalisti, despre studenti (junimea studiósá), despre activitatea si limb'a nóstra, pentru de a compará progresulu.

Advocatii si judii suntu factori fórté de lipsa in societate. Ce suntu ei? Aperatorii dreptátiei.

Si ce cere poporulu dela densii? Nimic'a alta, decátu dreptate.

O asemenare intre aperatorii románi de adi si intre cei de inainte de an. 1848 — dupa parerea mea — nu se póte face. Atunci erau mai putieni acum suntu mai multi; atunci dreptatea romániloru era inchisa de legi si privilegi, adi e libera se póte aperi si totusi de atunci avemu date de deputatiuni si alergári pentru drepturile romániloru; avemu pomenire de aperatorii renumiti, iera adi dela 1850 incóce potu se fia dara eu nu-i cunoscu.

Pomenescu pre unu *Gojdu*, Ramontiai (fia si medicu) dela cari au remasu o scóla pentru adeverata dreptate impreunata cu iubire comuna, pentru suprimerea intunerecului nedreptiloru.

Destulu e ca pentru drepturile politice séu urbariali séu de esistintia, cari le pretinde poporulu nostru dela 1848 incóce, eu nu cunoscu o asociatiune din aperatorii nostri de adi, sa se fi angajatu a le studiá si a se luptá pentru ele. Esceptiune face Sabiulu pentru Saliste si Talmaciu.

Procesele partiali intre románi s'au inmultitu; in totu satulu affi 40-50 de procese intre romani, de cari inainte erau unulu dóue, prin urmare sarcinele romaniloru s'au inmultitu cu inmultirea aperatoriloru si pre acestu drumu *regresámu*.

In specialu de vomu cugetá la acelu trecutú, de inainte 1848 ne vinu sute de casuri a minte, din cari vedemu, ca aperatorii dreptátii nu atitaiu, ci impacau pre románu cu románu, cari se aflau ruinandu-se si prin procese.

In *Romani'a* in privinti'a acést'a stau trebile cu multu mai reu. Eata ce se scie in brosiur'a; „Pungasieriele „Craiov'a 1873“ pag. 2: „Adi moralitatea onestitatea si virtutea nu suntu decátu numai o ilusiune, inca mai multu, unu instrumentu, o masina cu care ómenii studiati se incuragiandu *demoralisati'a* coruptiunea si *imoralitatea*. Sute si mii de exemple suntu, cari te ingrozescu. . . . Adi se ingámfa, se mandrescu, se lauda, ca a potutu se insiele, se corupa, se faca ori-ce feliu de crima. . . . Astfelu s'a intemplatu si cu donatiunea cea insemnata a lui Constantinu D. Popovicu. Pare ca acolo si au de tianta aperatorii dreptátiei se incurce dreptulu, sa turbure moral'a, cá se póta avea de lucru in folosulu lor.“ —

Dómne feresce-ne de astfelu de aperatorii!

Diurnalisti romani. Ce suntu ei? D. Alesandri ne spune asiá: „Diurnalistulu e apostolulu adeverulu, aperatorulu dreptátiei, propagatorulu cunoscentiloru folositóre.

Unu diurnalistu e devotatu cu sinceritate si abnegare intereselor patriei sele cándu se serva de pressa, o intrebuintiéza, ca o facie cerésca, pentru a respandi lumini mantuitoire in mintile si in cugetele ómeniloru.

Acum lasu pre cetitoriu a-si raspunde, cátu a corespunsu o parte insemnata din diurnalistic'a nóstra acestei chiamári. Lasu a-si raspunde, cine a destramatu pre románi in politica si cum ne au luminatu in cunoscentiele ce avemu de dreptu publicu si de persóne, cine a facutu, cá noi de necasu pentruca ni s'aratediatu drepturile politice, sa ne lapedámu noi insine cu *totulu* de ele?

Diurnalistic'a si pentru románi are mare insemnata. Cunoscu ómeni, cari 'si au cultur'a sociale numai din diurnale, de aceea o conduita mulcomitóre aru fi sa aiba si diurnalistic'a nóstra, fia parerile ce apera cátu de diferite. Nu intielegemu prin acést'a a inchide unu ochiu séu dara amen-doí ochii, cándu gresiescu mai cu séma domni, fia si cei mari, din cleru si din laicime. Diurnalistic'a aru fi atunci o cocheta de caracteru nehotaritu, pentru unii si in locu de lumina intunerecu pentru altii. Intielegemu diurnalistic'a asiá sa sbiciuéscá vitiulu ori unde lu gasesce, inse instruindu si nu batjocorindu.

Este adeveratu ca cei loviti se voru vaieté asupra „necuvintiloru“ cándu se voru vedé sub meritatele si vindicatórele loviri ale diurnalisticéj; pre acést'a inse nu o va confundá vaietele aceste nici odata; ea trebuie sa pasiesca inainte pre cararea carea duce cátra missiunea ei.

Despre *miscárilu trupelor* de care s'a vorbitu in mai multe foi se scie din Vien'a la Bud. Cor. ca se reducu la o simpla *schimbare* a acelu ce se afla dejá demultu la fruntariile tieriloru resculate si suntu obosite de serviciulu celu greu si impreunatu cu varie molestári. Ordinulu de plecare pentru diverse trupe asiá dara nu mai póte surprinde pre nimenea.

Se scie din *Agram*: Foile sud-slavice se ocupa fórté de aprópe cu insurectiunea de pre peninsul'a balcanica si sciu sa spuna necontentitu detaiuri interesante despre eveneminte de pre teatrulu resbelulu si despre victorii mari raportate de fratii resculati. In dilele din urma inse s'a escatu o *polemica fórté esacerbata* intre sudslavii croati si serbi séu mai corectu intre sudslavii catolici si sudslavii ortodocsi, carea merita cea mai seriósá *atentiune*. Cért'a este inversiunata pentru pelea ursulu, care e inca in padure. Foile croate, cu deosebire „Obzor“ sustienu ca crestini din Bosni'a dorescu anectarea la Austro-Ungari'a si aru salutá din tóta inim'a o astufeliu de aneciune. Din contra foile serbesci, in si afara de Ungari'a, suntu ostile acestei anectári si nu lipsescu a regalá pre consángenii loru croati cu suspiciunári necuvinciósé dicendule ca ei cauta numai sa se imputerésca pre sine. Numai o republica mare sudslavica in carea Serbi'a, dupa ce 'si va alungá pre Domnitoriulu seu, sa iá rolulu principalu poté fi rezultatulu satisfacatoriu alu insurectiunei. Asiá dice „*Granicsarulu*“ din Semlinu,

care tocm'a acum polemiséza cu foile croatice intr'unu modu care intrece tóte marginile unei lupte jurnalisticé. Polemic'a, carea era intretinuta de foile din Agram cu aceeași veementia, a mai slabitu ceva in foile croatice; cu tóte aceste stersitulú inca nu se scie cum si care va fi. Acestu factu interesantu merita a fi consideratu in Ungari'a pentru ca elu póte sa fia primitu acolo cu satisfactiune.

Despre schimbarea in ministeriulu din Bucuresci vorbesce „*Press'a*“ in revist'a dela 28 Ianuariu urmatórele:

Astadi la senatu a fostu o siedintia memorabile, un'a din acele siedintie care aridica unu corpu si intaresce unu partidu. Senatulú a mentienutu, adeca susu si tare principiulu ca legile nu trebuie sa se violeze; si a votatu, cu o majoritate de 31 voturi contr'a a 21, o motiune de neincredere contr'a dlui ministru de instructiune Majorescu, pentruca a violatu legea instructiunei, atacandu si darimendu principiulu inamovibilitátii.

Nu putem decátu a laudá si a felicitá pre senatu pentru acestu votu patrioticu alu seu.

Déca facemu acést'a felicitare, déca aprobámu acestu votu alu senatulu, toti sciu ca acést'a o facemu, nici pentru ca suntemu contr'a guvernulu, la alu cáru presiedinte tienemu atátu de multu, nici personalu contr'a dlui Majorescu, a cáru capacitate si talentu suntemu cei dintáiu a le recunosce.

Este dara o mare cestiune de principii numai. Si cándu e vorb'a de principii, noi nu ne preocupámu de persóne, si le sustienemu contr'a ori cui. D. Majorescu a probatu prin actele sele ca are unu sistem in privinti'a instructiunei, care ni se pare gresitu, si pre care lu vomu combate cu tóta puterea ce dá o convictiune sincera.

D. Majorescu a lovitú, in modulu celu mai violentu si mai arbitraru, instructiunea publica derimendu principiulu inamovibilitátii. Intregulu d-sele sistem, si tendintiele d-sele in privinti'a instructiunei, pre fitoru, le-a facutu destulu cunoscutu prin projectulu seu ce era in discusiunea camerei, si mai alesu prin discursurile sele.

Noi ne amu pronuniatu, categoricu, francu si lealu, atátu contr'a procedárilor d-sele, cátu si contr'a sistemulu seu. Si acést'a, nu numai pentru consideratiuni scientificé, ci si politice. Asemenea fapte si sisteme facu celu mai mare reu partidulu conservatoru; slabescu fórté multu, si cu tempulu aru putea chiaru sa derime acestu partidu. Forti'a sea esta in legalitate si in progresu, adeca in lumina. Cándu progresulu se impedece, datorí'a ori-cáru adeveratu conservatoru este de a desaprobá pre autoru, si de a mentiené astfelu adeverat'a fortia.

In casulu de *fatia*, tóta tier'a era surescitata, cum rare ori s'a mai vedintu. In partidulu conservatoru esista o divisiune cum nu s'a intemplatu alta data. Dintre cei mai buni amici ai guvernulu, unii combateau si desaprobau erórea dlui Majorescu, altii 'lu sustieneau. Lucrulu merse pâna la votári. O motiune de neincredere contr'a dlui Majorescu se ivi in adunare: 35 deputati fusera pentru motiune,

42 contr'a ei. Dara déca se voru scadea ministri, d. Majorescu nu avea decâtu 2 voturi spre a pretinde ca are increderea camerei. Faptulu acest'a nu erá semnificativ? Camer'a erá astfelu impartita in dóue: jumetate, fára 2 voturi, exprimase neincredere, séu desaprobaria pentru acetele ministrului de instructiune. Si de cine erá compusa acésta jumetate? De mai toti amicii cei buni si luminati ai guvernului.

Vine proiectulu de instructiune. Acel'a-si numeru de voturi se pronuncia contr'a lui; inse, scadiendu-se ministri, remane o majoritate de 10 voturi in favóre a noului sistemu de instructiune sustienutu de d. Majorescu. Faptulu acest'a nu erá ierasi semnificativ? Cum? Numai cu 10 voturi se multiamesce unu ministru, spre a luptá contr'a mai tuturor amiciloru sei, spre a introduce unu nou sistemu de instructiune. Si apoi, cum a capetatu si aceste 10 voturi? Declarandu de mai nainte ca va primi tóte amendamentele ce se voru propuné. Dara aceste amendamente nu potú merge pána a schimbá chiaru sistemulu proiectulu dlui Majorescu, cáci atunci amu presupune ca dlui nu a fostu seriosu cându a presentatu proiectulu seu.

Unu altu faptu care merita de a fi consideratu cá semnificativ este si acest'a ca in tóta tíer'a — pre cátu cunóscemu lucrurile — tóta lumea cultivata, totu ce este instruitu si inteligente, toti afara póte de vre-o diece individi, erau contr'a faptulu si sistemulu dlui Majorescu.

Tóte aceste fapte erau fórté semnificative, in adeveru, si ele nu putéu scapá petrunderei si bunului simtiu alu presidentului consiliului de ministri.

Erá dara tempulu de a se sfirsi o asiá stare de lucruri; erá tempulu de a face sa se curme ceea ce nu puté aduce de cátu desbinare, desconsiderare si slabiciune in partidulu conservatoriu.

Tóte aceste fapte erau fórté semnificative, in adeveru, si ele nu putéu scapá petrunderei si bunului simtiu alu presidentului consiliului de ministri. D. Desliu anuncia interpelarea sea de mai multe dile. Astadi se puté discuta. Dupa ce d. Desliu o desvoltá, o sustienú in modulu celu mai seriosu si mai elocuentu, d. C. Bozianu acestu veteranu legistu si fostu demnu profesor alu facultátiei de dreptu. O sustienú asemenea si d. Al. Orescu, vice-presedinte alu senatului, membru alu consiliului permanentu de instructiune, si unulu din cei mai savanti profesori ai facultátiei de sciintie. D. Majorescu se aperi cum puté: 'lu sustienú si colegii sei d. Teodoru Rosetti si d. Lascar Catargi dara adeverulu triumfá. D. Al. Orescu insusi, omu savantu si amicu alu guvernului, presentá motiunea de neincredere contr'a dlui Majorescu, si senatulu o primí cu 31 voturi contr'a 21, in mijloculu entusiasmulu si aplauselor generale a unui publicu cum nici odata nu s'a vediatu in senatu.

Nota comitelui Andrassy

in privint'a reformelor pentru Bosni'a si Erzegovin'a.

„Gazet'a de Coloni'a“ publica testulu acestui documentu in copriuderea urmatóre, pre care 'lu reproducemu dupa „Romanulu“:

Buda-Pest'a, 30 Decembre, 1875.

Dela inceputulu turburariloru din Erzegovin'a cabinetele europene, interesate de pacea generala, au trebuitu sa-si ficeze privirile asup'r'a evenimenteloru cari amenintiau a o pune in pericolu.

Cele trei curti a Austro-Ungariei, Rusiei si Germaniei, dupa ce si-au comunicatu vederile loru in acésta privint'a, s'au unitu pentru a intrebuintia in comunu silintiele loru de impacuire.

Acestu scopu paré prea conformu dorintiei generale pentru cá celelalte cabinete, invitate prin organulu reprezentatoriloru loru din Constantinopole a se asociá la realizarea lui, sa nu se fi grabitu a-si uní silintiele cu ale nóstre.

Puterile s'au intielesu pentru a usá de influint'a de care dispunu spre a localisá conflictulu si a-i miciorá pericolele si calamitátile, poprindu pre Serbi'a si pre Muntenegru de a participá la miscare.

Limbagiulu loru a fostu cu atátu mai eficace, cu cátu a fostu identicu si prin urmare a doveditu ferm'a vointia a Europei de a nu permite cá pacea generala sa fia pusa in pericolu prin isbucniri necugetate.

Cabinetele, pre lángá aceste, au oferitu guvernului turcu bunele servicii ale agentiloru loru consulari pentru a concurge la potolirea rescólei. Urmarindu acestu scopu, ei au avutu asemenea grigi'a de a se ferí de orice ingerint'a si de a crutiá demnitatea, drepturile si autoritatea suveranului.

Delegatii nu trebuiá sa se institue in comisiunea de ancheta, nici a se face advocati ai dorintelor poporatiuniloru rescutate. Ei avéu misiunea de a le radicá ori-ce ilusiune in privint'a vre unui ajutoriu din afara, si de a le sfatú sa se imprastie dupa ce si-au espusu dorintiele si plángerile loru. Puterile se rezervau de a sustienea pre lángá guvernulu turcu numai ace ea din cererile insurgentiloru cari s'aru fi gasitu legitime: acésta actiune impaciuítóre a cabinetele atestá intr'unu modu indestulatu intentiunea amicala care presediuse la bunele loru servicii. Ea marturiá ca, in ochii loru, erá o solidaritate complecta intre interesele Europei, ale Portiei si ale poporatiuniloru rescutate, cá sa pue capetu unei lupte ruinatoré si sángeróse, si cá sa-i previe intórcerea prin reforme serióse si imbunatatiri eficace de natura a conciliá trebuintiele reale ale tieriei cu legitimele cerintie ale autoritátiei.

Acest'a, e in putiene cuvinte istoriculu actiunii exercitate de puteri dela isbucnirea rescólei.

Cabinetele au fostu conduse pána astadi mai cu séma de dorint'a de a inlaturá totu ce aru fi pututu fi interpretatu cá o ingerint'a prematura a Europei.

In acésta ordine de idei, tóte cabinetele s'au marginitu a consiliá pre guvernulu Sultanulu de a nu se margini numai la mesuri militare, ci de a se silí sa combata reulu prin mijlóce morale, destinate a inlaturá turburarile viitoare.

Lucrándu astufeliu, cabinetele avéu in vedere de a dá sublimei Porti sprjinulu moralu de care avé trebuintia si totudeodata tempu cá sa linistéscá spiritele in provinciile rescutate, sperándu astufeliu ca ori-ce pericolu de complicatiuni ulterioére va fi inlaturatu. Din nenorocire, sperantiele loru au tostu incelate. De o parte, reformele publicate de Pórta nu paru a avé in vedere potolirea provinciiloru rescutate, nici a fi indestulatóre pentru a ajunge la acestu scopu esentialu. Pre de alt'a armele turce n'au isbutitu a pune capetu rescólei. In aceste impregiurári, credemu ca a sositu momentulu cá puterile 'se convina asup'r'a unei procedári comune pentru a impedecá cá miscarea prelungindu-se, sa nu sfersiéscá prin a compromite pacea Europei.

Noi, cá si celelalte puteri amu aplaudatu binevoitórele intentiuni ce au inspiratu recentele manifestári ale sultanulu. Iradea din 2 Octombore si firmanulu din 12 Decembre coprindu o serie de principie destinate a introduce reforme in organizarea imperiului otomanu.

Amu avutu dreptu sa credemu ca aceste principie, déca voru fi traduse in dispositiuni legislative conce-

pute cu intiepleciune, si déca mai cu séma punerea loru in practica va corespunde pre deplinu dorintelor luminata ce le au dictatu, voru aduce serióse imbunatatiri in administratiunea Turciei.

Nu putemu ascunde cu tóte acetea ca reformele anunciate nu potú sa aiba prin ele insasi efectulu de a oprí chiaru momentanu versarea de sánge in Erzegovin'a si Bosni'a, si cu mai multu cuventu de a asigurá pre base solide repausulu viitoriu alu acestoru párti din pamentulu otomanu.

In adeveru, déca esaminéza cineva coprinsulu iradeei din 2 Octombore si alu firmanulu dela 12 Decembre, nu se póte oprí de a recunósce ca sublim'a Pórta pare a fi fostu preocupata mai multu de principiele generale cari, cându voru fi precisate voru puté servi de basa administratiunii imperiului, de cátu de potolirea provinciiloru astadi rescutate.

Dara, e de interesulu guvernului otomanu cá linistea sa fia asigurata mai inainte de tóte; cáci pre cátu tempu ea nu va fi dobendita, va fi imposibile de a pune in vigóre chiaru principiele pre cari le-a proclamatu sublim'a Pórta.

De alta parte, starea de anarchia care bántue provinciile de nord-vest ale Turciei nu implica numai dificultáti pentru sublim'a Pórta, ci ascunde si grave pericole pentru pacea generala, si diferitele state europene n'aru puté sa vedea cu ochi nepasatori perpetuându-se si agravându-se o situatiune care de pre acum apasa greu asup'r'a comericiului si industriei si care, struncinandu din di in di mai multu increderea publiculu in conservarea pacei, tinde a compromite tóte interesele.

Noi credemu asemenea ca indeplinim o datorie imperiósá, atrágendu seriós'a atentiune a puteriloru garante asup'r'a necesitátiei de a recomandá sublimei Porti sa complecteze actiunea sea prin mesuri, cari paru neaparate pentru a stabili ordinea si linistea in provinciile pustiite in momentulu de fatia de flagelulu resbelulu civilu.

In urm'a unei schimbári confidentiale de idei intre noi si intre cabinetele din Sántu Petersburg si Berlinu, s'a recunoscutu ca aceste mesuri trebuie sa fia cautate intr'o indoita directiune, mai întâiu pre terenulu morale, si alu doilea pre celu materialu.

In adeveru, chiaru starea materiala a locuitoriloru crestini din Bosni'a si Erzegovin'a se datoresce, in ultim'a analiza, positiunii loru sociale si morale.

Esaminandu cineva cauzele fundamentale ale penibilei situatiuni in care Erzegovin'a si Bosni'a se svercolesc de atát'a ani, este isbitu de odata de simtiemintele dusmaniei si resbunárei cari anima pre locuitorii crestini si mahometani unii contr'a altor'a. Acésta dispositiune a spiriteloru a pusu in imposibilitate pre delegatii nostri de a convinge pre crestini ca autoritátile turce potú sa aiba sincer'a vointia de a satisfacé nemuliamirile loru. In Turci'a européna, nu e póte altu tienutu in care antagonismulu ce esista intre cruce si semiluna sa fi luat formu atátu de acerbe. Acésta ura fanaticá si acésta neincredere cauta se fia atribuite vecinatátiei popóreloru de aceeași rása, cari se bucura de plenitudinea acelei libertáti religióse de care se vedu lipsiti crestini din Bosni'a si Erzegovin'a. Neincetat'a loru comparatiune cu acele popóre face cá ei sa créda ca suntu ingenunchiati sub jugulu unei adeverate servituti si ca chiaru numele de rai'a pare a-i pune intr'o positiune moralmente inferióra acelei a veciniloru loru; cu unu cuventu, ei se simtu sclavi.

De mai multe ori, Europ'a a avutu sa se preocupe de plángerile loru si de midilócele prin cari sa le

pue capetu. Hatti-humaiumulu din 1856 este unulu din fructele solitudinii puteriloru. Déra, chiaru dupa terminii acestui actu, libertatea cultelor este inca marginita prin clause cari, mai cu séma in Bosni'a si Erzegovin'a, s'au mantienutu cu o rigóre ce in fie-care anu provocá nóue conflicte. Zidirea edificieloru consacrate cultulu si invetiamentulu, intrebuintiarea clopotelor, constituirea comunitatiloru religióse se afla inca supuse in aceste provincii la obstacole, cari, crestiniloru li se paru ca atátea amintiri totdeun'a viui ale resbelulu de cucerire, care i face sa nu védia in musulmani decâtu nisce dusimani ai credintiei loru si perpetuandu in ei impresiunea ca traiescu sub jugulu unei sclavii, pre care au dreptulu si datorii de alu scuturá.

Ultimulu firmanu atinge bino acestu punctu alu libertatii religióse astufeliu cum dejá facusera de altmintrele hatti-sierifulu dela 1839, hatti-humaiumulu dela 1856 si alte acte emanate dela Sublim'a Pórta. Elu intaresce puterile cu cari suntu investiti patriarchii si alti capi spirituali pentru afacerile comunitatiloru respective si pentru liberulu exercitiu alu cultelor loru, déra le prescrie cá limite drepturile si autorisarile ce le-au fostu acordate. Promite asemenea inlesniri pentru construirea bisericiloru si scóleloru, promisiunea ce a fostu de mai multe ori consemnata in documentele oficiali, déra care n'aru puté linisci poporatiunile, din cauza ca realizarea se aterna de autoritátile provinciale, cari, suferindu presiunea locala, nu voru putea nici sa le esecute, déca principiulu nu va fi de susu proclamatu.

Firmanulu ce a fostu promulgatu nu intréce déra de locu mesur'a acelelui'a ce a fostu acordata prin hatti-humaiumulu care, asiá precum l'amu aretatu mai susu, incunjura libertatea religiósá cu restrictiuni ce, ia cursulu aniloru din urma, au provocatu numerose conflicte. Restrinsu cum suntu concesionile despre cari se vorbesce in elu au fostu totdeun'a neindestulatóre pentru a multiamí pre crestini. Cu mai multu cuventu va fi astadi dupre evenemintele ce au sángeratu tíer'a si cari n'au facutu de cátu a inveniná antagonismulu ce desparte cele dóue credintie. Odata rescóla nabusita, elementulu mahometanu, considerându-se cá invingatoriu, va cautá fára indoiala sa se resbune asup'r'a crestiniloru pentru perderile ce o lupta atátu de violinte l'a facutu sa suferé. O stare de lucruri care sa faca posibila consistint'a poporatiuniloru ce se combatu cu atát'a inversiunare nu va putea déra sa fie asigurata de cátu déca religiunea crestina va fi pusa in dreptu si in faptu pre unu picioru de egalitate complecta cu islamismulu, déca ea va fi susu si tare recunoscuta si respectata, iér nu tolerata cum este astadi. Pentru acésta puterile garante cauta, dupa noi, nu numai sa céra Portii, déra sa obtiena dela dens'a, cá prima si principala concesione, o deplina si intréga libertate religiósá.

Egalitatea inaintea legeri este unu principiu explicitu proclamatu in hatti-humaiumu si consacratu de legislatiune. Fára indoieála, acest'a este cuventulu pentru care actele recente ale sultanulu au omisu de a face mentiune de densulu.

Dara in dreptu totulu fiindu obligatoriu, acestu principiu nu este inca generalmente aplicatu in totu imperiulu. De faptu, marturi'a crestiniloru in contr'a musulmaniloru este primita de tribunalele din Constantinopole si din mare parte din celelalte orasie mari, dara in ori cari provincii departate, precum suntu Erzegovin'a si Bosni'a, judecatorii refusa de a-i recunósce validitatea. Este dara de trebuintia sa se ia mesuri practice cá

in viitoriu crestinii sa nu aiba a se plange de denegare de dreptate.

Unu altu punctu care unu remediū urginte este arendarea contributiunilor. Dejá hatti-sierifulu dela 1839, vorbindu de acésta sistema, se exprima in urmatorii termini:

„Unu obiceiū funestu se afla inca in fiintia, de-si nu pôte avea decátu consecintie desastrose; acest'a e concessiunile venale cunoscute sub numirea de iltizamū.“

In acésta sistema, administratiunea civila si financiara dintr'o localitate este lasata arbitrariului unui singuru omu, adeca uneori mánii de feru a pasiuniloru celor mai violente si celor mai lacome.

Si hatti-humaiumulū dela 1856 cuprinde ceea ce urméza:

„Se va avisá la mijlócele cele mai grabnice si mai energice spre a corige abusurile in perceperea impoziteloru, mai cu séma in a dijmelorū. Sistem'a perceperei directe va fi, succesivu si indata ce se va putea, substituita regimului de arendári, in tóte ramurile venituriloru statului.“

Cu tóte aceste declaratiuni formale, sistem'a arendárei este inca in vigóre in tóta intinderea ei.

Astadi sublim'a Pórta face sa se intrevéda reforme in acésta directiune, dara fára sa preciseze ce-va. Firmamulu dela 12 Decembre califica din nou de anormalu regimulu perceperei contributiuniloru actualmente in vigóre. Ordoná a se cautá unu modu pentru unificarea impoziteloru. Prescrie inca a se luá mesuri „pentru a se preveni arbitrariulu in perceperea dijmei prin arendasi,“ dara nu desfiintéza arendarea.

(Va urmá)

Epistola deschisa*).

cátra presidentulu Asociatiunei transilvane domnulu Iacobu Bolog'a.

Domnule presidentu! Unu corespondentulu alu „Tel. Rom.“ a aflu cu cale a publicá unu raportu despre siedinti'a subcomitetului sibiianu tiena in 29 Decembre 1875. Acestu raportu aparutu in nr. 101 alu „T. R.“ a datu ansa membrului comitetului centr. dlui I. Siulutiu a ve interpelá in siedinti'a din 15 Ian. a. c. ca:

1. Aveti cunoscintia despre aceea corespondintia esita in „T. R.“ si reproducu in „Herm. Ztung.“ nr. 5 in care se afirma, ca neste protocóle ale subcomitetului despart. III din Sabiiu s'aru fi respinsu de cátra d-vóstra?

2. Déca e adeverata acee'a afirmatiune prin ce se motivéza respingerea acelorū protocóle? si

3. E intr'adeveru impededata activitatea subcomitetului sibiianu, precum se mai afirma in acee'a corespondintia, chiaru prin presiedintele Asociatiunei?

D-vóstra, dle presidentu, ati binevoitu a responde la acésta interpelatiune, inca de acasa pregatitu, multe lucruri interesante, Va placutu a face in locu de unu respunsu scurtu, potrivitu si demnu unui presiedinte, o zama lunga, lunga, in care numele subscrisului numai de 15 ori la-ti inmuiatu! —

Dela presiedintele celei mai insemnate societáti literarie ce avemu noi, cu totu dreptulu amu asteptatu unu respunsu, déca nu intr'unu stilu elegantu, celu putienu corectu si conformu cerintieloru elementare din gramatica. — Dar' tréca; cáci gramatic'a, fiindu din firea ei camu capricioasa, ea adeseori ne parasesce, cându ni, lumea mai draga. Inca un'a; precándu adeveratii barbáti de sciintia suntū deprinsi a face totudéun'a deosebire intre cauza si persóne, suntū iarasi altii cari arunca cauza si persóne preste

* Pentru cele publicate in rubric'a acést'a, Redactiunea nu iá nice o responsabilitate asupr'a sea.

olalta. A cui e vin'a, déca d-v. nu voiti a intrá in categori'a celoru din urma, si nu puteti intrá in categori'a celoru dintáiu? —

Avému deplina cunoscintia despre cadrulu angustu, fórté angustu, in care s'a marginitu „activitatea ve neobosita“ de pána acum, incátu priveste terenulu literaturei si sciintiei; si astufeliu din capulu loculu m'amu temutu ca nu veti fi in stare a vorbi la obiectu, lasándu persónele la o parte. — O pretensiune totusi ce a trebuitu se o facu d-v. nu cá presiedinte, ci cá barbatu de onóre, a fostu, cá sa ve basati respunsulu datu pre lucruri faprice, si nu pre inchipuiri. —

Adeverulu, numai adeverulu eata totu ce eramu indreptatitu a asteptá dela d-v. — Intru cátu respunsulu din cestiune corespunde acestei juste pretensiuni binevoiesca onor. publicu a se incredintiá din cele urmatóre:

Inainte de tóte fie-mi iertata modest'a observare, ca precum d-v. „vati desamagitu amaru“ cetindū coresp. din „T. R.“ in care „Junii“ din Sabiiu au cutezatu a dá lectiuni unui barbatu „care charu domnului! numai are nice cea mai mica trebuintia de invatiaturi“ totu asiá m'amu desamagitu si eu din momentulu, in care m'amu convinsu, ca presiedintele unei Asociatiuni literare in locu de a lamuri starea factica a lucrului se incérca a mistificá, a induce opiniunea publica in eróre si nu e in stare a recunósce unu adeveru. —

Dupa acésta introducere permitemi dle presiedinte a percurge in fati'a publicului respunsulu datu de d-v. cercetándu in cátu afirmatiunile in elu cuprinse suntū adeverate si incátu nu suntū adeverate?

Faptulu ca d-v. nu aveti nici cea mai mica trebuintia de invatiaturi si lectiuni nu me potū impededá, cá respunsulu d. v. la pctu 1 din interpelatiune in locu de o zama lunga, puté fi redusu la dóue cuvinte: „amu cunoscintia.“

Punctulu 2 din interpelatiune trebuie sa-lu despartim in 2 intrebári; si adeca: a) este adeverata afirmatiunea corespondentului ca neste protocóle ale subcomit. desp. III s'aru fi respinsu de cátra pres. Asociat? si b) déca e adeverata acee'a afirmatiune, prin ce se motivéza respingerea acelor'a?

D-v. respundeti la intrebarea prima (a) cu „dá“ si cu „bá“, aluncándu insive in prapasti'a celoru mai eclatante contr'a dicerei. — Sofismele calatorescu cu gramad'a.

Pentru care sa ne decidemu? Pentru dá séu pentru bá? —

Sa ne decidemu in favorulu d-v. pentru „bá.“ —

Déca ne decidemu pentru „bá“ atunci respunsulu la a 2 intrebare e cu totulu de prisosu: cáci unde nu se respingu protocóle, acolo lipsescu fieste si motivele pentru respingere. Dar' d-v. dle pres. respundeti la a 2 intrebare fórté pre largu si cu unu patosu extraordinariu, aducándu feluiri de feluiri de motive pentru respingerea protocóloru. —

Protocólele s'au potutu respinge numai déca ele mai inainte s'au asternutu; prin urmare logie'a nu-mi permite a me decide in favorulu d-v. astfeliu fiindu la intrebarea din pct. 2 alu interpelatiunei nu remane decátu unu singuru respunsu:

Afirmatiunea coresp. din „T. R.“ ca s'aru fi respinsu de cátra presidentulu asociatiunei protocólele din cestiune e adeverata.

Venimū la a 2-a intrebare. Motivele aduse de d-v. pentru respingerea protocóloru se concentréda in afirmatiunea, ca neavendu protocólele nici o adresa si nefindū nici pre ele séu in dosulu lorū (?) vre-o amintire cátu de mica, despre acei'a ca se substernu onor. comitetu centr. spre ore care scopu, cu atátu mai putienu spre aprobare n'ati potutu „gaci“, (de-si

de alte multe ori a-ti gacitu), ce se intentionéza cu tramiterea acestoru scrisori? — si astfeliu a-ti retienutu actele mai multe dile (câte? acést'a nu sciti) pána ce mi le-ati retramisu mie, actuariului, si nu subcomitetului, care nu vi le-a tramisu inca!?“

Naiva scusa, sa vedemu déca e admisibila? Pána ce intrámu in meritulu lucrului voiu a constatá, ca de cându esista acestu comitetu, adeca din 9 Iuniu 1871, elu sia asternutu protocólele siedintieloru brevi manu, fára adresa, titluri, floscule, si firlianturi birocratice si totu-déun'a s'a primitu si aprobatu; a afirmá contrariulu e unu neadeveru, care eu de-si nu sum presidentu la vre-o societate literaria, m'asi sfii a-lu pronuntiá in publicu. — Archivulu Asociatiunei adeca ne aréta ca intr'adeveru din 9 Iuniu 1871, adeca dela infintiarea acestui despartimentu, pána in 15 Nov. 1874, nu este nici o comitiva.

Dara caus'a e prea naturala, cáci din 9 Iuniu 1871 pána in 15 Novemb. 1874 nu s'au tienutu din partea subcomitetului nici bateru o siedintia lunaria; urmare: unde nu s'au tienutu siedintia nu s'a potutu luá protocolu. Deci ce aru cautá comitiv'a fára protocolu?

Domni E. Macelariu si I. Popescu, barbati asemenea ingrigiati cá si dv. de prosperarea Asociat. nóstre, au fostu in periodulu 1871-1874 directorii despart. III si n'au tienutu nici macaru o singura siedintia; prin urmare pána la 1874 nu se afla si nu s'a potutu aflá in archiva asociat. protocóle de ale subcomit. cu atátu mai putienu comitiva.

Sa tienemu bine in minte dle presidentu, pána la 1874 nu suntū comitive.

In 12 Iuliu 1874 s'a alesu la Sadu comitetulu actualu, — care a tienutu prima siedintia in 15 Nov. 1874, alegendu pre subscrisul de actuariu; — de atunci n'amu facutu n'amu scrisu nici subscrisu nici o comitiva la protocóle; — ci totu-déun'a, fiindu la usi'a comitetului centralu, le-amu inaintatu brevi manu, — precum insive aretati in respunsulu d-v. si precum ne dovedesce mai lamuritu archiva.

„Ante actele din archiva aréta, precum se pôte convinge ori si cine la totu momentulu prea chiaru si in modu nedisputaveru, ca nu esista unu singuru protocolu alu vre-unei siedintie, care sa se fia inaintatu cu comitiva ci tóte de cându esista subcomitetulu fára comitiva.“

Dara voiescu a presupune dle presied., ca precum a-ti sedusu comitetulu despre acestu faptu, in tocmai asiá v'ati sedusu si pre d-v. si n'ati sciutu ce sa faceti cu ele? cându v'a adusu servitoriulu protocólele in 29 Nov. a. tr.?

Nu trebuie sa cugetati d-v. cá presidentu, ca ore ce dicu statutele resp. regulamentulu despre protocólele subcomiteteloru?

N'ati cunoscutu si nu cunósceți §-lu 16 din regulamentu unde se dice: Tóte subcomitetele . . . . suntū indatorate a-si subterne protocólele lunarie . . . comitetului centr. etc.?

Nu l'ati cunoscutu, tristu pentru unu presidentu, — mai tristu, inse adeveratu, — ca nici n'ati „gacitu!“

Avendu acestu § in vedere — care nu cunósce si nu vrea sa scie de formalitati góle, etichete si curtuasii pretinse „vom Praesidentenhofe“ de d-v. — si avendu d-v. protocólele subcomitetului pre masa — mai pôte fi ore vre-o indoieła despre aceea, ce erá de facutu cu ele?

Dara sa presupunu ca si acum, unde tóta fiinti'a omenésca aru trebui sa scie, ce este de facutu, d-v. n'ati sciutu.

Déca inse a-ti studiatu protocólele, cum insive espresu marturisiti, apoi veti fi aflata in prot. comisiunei din 13 Nov. alaturatu la prot. din 20 Nov. urmatoriulu pasagiu:

„In sfersitu avendu in vedere in-

semnatarea si urgenti'a ce reclama cestiunea de fatia (espositia, etc.) comisiunea recomanda — si subcomitetulu primesce a se rugá: cá onor. comitetu centr. sa binevoiesca a decide cátu se pôte mai in graba asupr'a proiectului.“

Scusatime dle presidentu, acumū nici la D. V. numai potū presupune, ca n'ati sciutu ce e de facutu cu ele?

Déca aru fi fostu pre „gacite“ atunci si servitoriulu Asociat. aru fi nimerit'o acum!

Prin urmare constatámu dle pres. ca actele s'au asternutu cá totudéun'a si D. V. a-ti sciutu pré bine, ce e de facutu cu ele.

D. V. afirmati, ca in un'a din primele dile ale lui Decembre (cáci in care nu sciti) v'amu trimisu actele etc. Acést'a nu e adeveratu; si déca v'a esitu din memorie diu'a predárfii, atunci ve spunu eu, ca protocólele citatei vi-s'au trimisu in 29 Noemvre a. tr., din care tempu eu pána in 6 Decembre amu fostu totu in Sabiiu. In 6 si 7 Decembre — adeca 2 dile amu absentatu de aici. — In 8 Dec. le amu aflu pre mésa in cancelaria fára de cea mai mica observare. Apoi déca n'ati pututu „gaci“ ce e de facutu cu protocólele, pentru ce nu mi-le-ati retramisu indata — si cu resolutiune? — s'au pentru ce nu le-ati inaintatu comitetului centralu — cá acest'a cá competentu sa le respinga?

In 7 Dec. s'a tienutu siedinti'a comitetului centrale; deci constatū dle pres., ca actele li a-ti retienutu tocniá atáta tempu — fie macaru numai 4 dile — cátu a fostu de lipsa sa tréca siedinti'a ord. a comit. centralu, si eu cá actuariu sa nu le mai potū asterne si inzestrá cu formalitati si etichetele pretinse de D. V. — cáci verbalmente Vi s'au satisfacutu si acestoru nejuste pretensiuni, acum'a cá si totudéun'a!

Cu dinstinctiunea subtila intre persón'a mea si actuariulu subcomitetului nu me ocupu; destulu ca a me numi in respunsulu D. V. actuariu, Ve feriti cá de focu, cáci numai asiá a-ti socotitu si socotiti a Ve spalá mánile pentru violent'a respingere si a respunde comitetului centr. cu unu cinismu emfaticu: „amu trimisu actele indaraptu, déra nu? Subcomitetului Sabianu, care inca nu mi le trimisesé (?!), ci le-amu trimisu lui Olariu.“ —

Numai cu astufeliu de apucaturi fariseesti si siovinismuri gretióse, umplandu cu ele 7 colóne lungi, voiti se ve escusati egoismulu personalu si pretensiunile nejuste — si sa deferati tóta responsabilitatea si tragánarea afaceriloru cauzate prin „vina si culpa lata“ a DV. asupr'a mea!

Acumū potemu veni la respunsulu intrebárii a 2 din pctu 2 alu interpelatiunii: „Prin ce se motivéza respingerea acteloru?“ „Prin violenti'a propria si in urm'a sfaturiloru mari, ce amu avutu eu, veteranulu, natiunei, cu dlu V. Romanu, dascalulu — bu-neicuviintie si dlu I. Hanea unu vechiu si demnu membru alu Asociat. nóstre.“ —

La pct. 3 din interpelatiune nu va mai fi greu respunsulu, déca cugetámu, ca conclusele subcomitetului din 12 Oct. a. tr. asta di inca din lips'a aprobárii suntū neesecutabile d. e. subcomitetulu a decisu a tienea discursuri publice in decursulu iernei; iern'a a trecutū si ea n'a luatū in considerare ca protocóloru le lipsesce comitiv'a si nu se potū aprobá!

Cu privire la asertulu d-v. care s'a transferatu si in „Hr. Ztg.“ Nr. 13 ca eu a-si fi purcesu mai de multe ori in afaceri de ale subcomitetului, fára scirea si invoirea directorului, ve declaru serbatorescu, ca a-ti espri-matu unu mare neadeveru si a-ti comisu in totu respunsulu lapidariu unu pecatu strigatoriu la ceriū cu mine, — inaintea comitetului centrale, rectius inaintea membriloru presenti in siedinti'a din 15 Ian. a. c. cari orbisii

si uitandu principiulu „audiatur et altera pars“ ma dejudecātu premine si pre coresp. „T. R.“ la mórte (?) si s'a esprimatú asupr'a nóstra „profunda indignatiune“ ? ! Dicu a-ti comisu dle pres. *căci nici unu singuru actu nu e signatu numai de mine, ci tóte suntú signate de directorulu si de mine*; prin urmare tóte espeditiunile s'au facutu cu scirea si invoirea ambiloru. — Dovéda dir. I. Hanni'a, tóte actele in archiva si rogu subcomitetulu, de care me tienu, sa me traga in publicu la respundere.

Incātu privescu povestile cele lungi despre visita, — servitoriu, acuzare, intentiune rea, retienerea actelor mai multe luni, — rugare, compromiterea persónei d-v., tenerii membri, si alte multe afirmatiuni si povesti misteriose, si mai scie Ddiu câte mai insirati verdi si uscate, tóte acestea ignorandu-le le dechiaru de neadeverate, false si de unu refugiu deplorabilu; si anume *pána atunci*, pána nu mi le veti dovedi. — Dovéda inse n'ati fostu si nu veti fi nici odata in stare a produce.

Iéra incātu privesce invinuirile asupr'a coresp. „T. R.“ speru ce elu nu va remanea datoriu cu respunsulu; incātu privesce „tinerimea invapaiata“ de care, pre lángha tóta „amariciunea-ve“ me tienu si eu, nici ea nu va intardiá a-si esprima parerea in publicu; cáci si ea 'si are parerile ei, si nu tóta e dedata a ve fi servila precum pretindeti; incātu privesce doctori, profesori si alti de acésta categoria, fia ei pre lángha „Hr. Ztg.“ séu „Tel. Rom.“ — ei in esemptitate séu neesemptitatea loru, nu voru incetá a spune adeverulu si veteraniloru, cari nu mai au lipsa de invetiaturi *atunci cându* interesulu personalu si materialu, egoismulu si ambițiunea vana le este suprema lex; — nu voiu incetá a spune adeverulu veteranulu intie-leptu, care *inca* nu e esemptu si nu e eliberatu de patima si neadeveru, fia elu chiaru, cavaleriu, consiliariu si presidentu! — Nu voru incetá a spune adeverulu pána atunci pána cându nu voru fi subalterni d-v. precum a-ti pretinsu; — acésta bucuria nu o veti avea inse nici odata!

V'ati insielatu si desamagitu amaru „in juni“ — pretindendu servilismu si subordinatiune; — iéra eu amu peccatuitu nesatisfacendu acestei dorintie evimediale.

Cātu privesce tóte cele-lalte in respunsulu d-v., si nu se tienu de discussiune seriósa, Ve asiguru dle presiedinte, ca mi-a causatu o óra de bucuria cetindu-le, inse 'mi pare reu, ca nu me potú dejosí a respunde la astfelu de flécuri necalite.

Déca me mai miru de ce-va, este de un'a parte dlu I. Siulutiu, carele cá cunoscutu judecatoriu impartialu, s'a declaratú asiá de usioru multiamitu cu respunsulu acuzatoriu alu d-v., nepretindendu nici cea mai mica dovéda; — iéra de alta parte me miru de membri comitetulu centrale, cari au asistatu la siedinti'a din 15/1 a. c. si cari cu o usiurintia si partialitate evidenta, la propunerea dlui E. Mace-lariu, care nu întâi'a data a esclatu in asta directiune, — se vede a literaturéi si culturéi, — spre a mantú si scóte „pre bietulu, desamagitulú si in „juni“ amaru insielatulu presiedinte, din neplacut'a si perples'a situatiune, de a nu demissioná din postulu de presiedinte, acuiratu cu multe sudori, dicu cu atát'a usiuretate s'au declaratú multiamiti, si identificandu afacerile Asoc. cu ale presiedintelui au luatú responsabilitatea, facendu-se solidari cu densulu, pentru fapte, despre cari din propri'a-le convingere n'au si nu potú avea nici cea mai mica sciintia si cunoscutia; prin urmare obiectivitatea, imparțialitatea, dreptulu si dreptatea se pare a fi pentru densii „terra incognita“.

In fine aducendu-ve aminte, dle presidentu, de promisiunea data in comitetulu centr. cá cátu se va constată grav'a invinuire radicata asupr'a-ve in „T. R.“ si in acésta scrisóre pre deplinu dovedita, veti depune mandatulu de presidentu alu Asociatiunei, speru ca veti tienea promisiunea data, de cum-va n'ati facutu „gluma“ cá sa stórceti mai usioru dela onor. comitetu faimósa resolutiune suscitata.

Si acum dle presidentu, binevoiesca onor. publicu a judecá: „*ca cine are mai mare sentiu de vre-o iubire de dreptate si adeveru, d-vóstra séu subscrisulu?*“

Ve rogu dle presidentu a primí din parte-mi intr'altele si in venitoriu cá si pána acum'a, asigurarea deosebitei mele stime.

Sabiú in 14 Febr. 1876.

Dr. N. Olariu,
actuariulu despart. III.
sabianu.

Nr. prot. s. I. — 13 1876.

Concursu.

Conformu conclusulu adunárei generale a Asociatiunei dela Naseudu din 1870 p. XVII. pos. 2 si in legatura cu decisiunea comitetulu din siedinti'a de astadi, se escria *de nou* concursu cu terminu pána in 31 Decemvre 1876 pentru elaborarea unei *cárti agronomice*.

Conditiiunile pentru numit'a lucrare suntú:

1.) Oplu acest'a sa tracteze despre toti ramii economiei de câmpu, cu folosirea rezultatelor celor mai nóue ale sciintiei, inse cu privire la recerintiele patriei nóstre, formându unu volumu de 20—25 cóle tiparite, octavu mare.

2.) Sa infatiosieze prin ilustratiuni in tectsu séu pre foi deosebite, instrumentele si masinele cele mai probate din resortulu economiei, precum si manipulatiunile mai insemnate din deosebite ramuri ale economiei.

3.) Sa tracteze in modu corespundietoriu si despre industria agricola si modulu introducerei ei la poporulu nostru.

4.) Oplu sa fia intocmitu pentru instructiunea scolara si privata.

5.) Sa fia scrisu pre cátu se póte de popularu si corectú; in specialu terminii tehnici sa fia esplicati; unde e de lipsa, chiaru si prin circumscrieri, numai cá se póta fi intielesi.

6.) Pentru oplu lucratu dupa conditiunile indigitate in p. 1—5 s'a ficsatu unu premiu de 500 fl. v. a.

Manuscriptele sa fia scrise legibilu si de mâna straina in fruntea lor sa stée o deviza (motto), iérasa scrisa de mâna straina.

Pre lángha manuscriptu sa se alature si o scrisóre pusa sub couverta, sigilata cu unu sigilu, ce nu contine initialele autorulu, si portându pre adres'a dinafara devis'a manuscriptulu respectivu, iérasa scrisa de mâna straina. — In launtrulu scrisórei autoriulu se va numí pre sine. —

Din siedinti'a ordinaria a comitetulu Asociatiunei transilvane, tienu la Sibiiu in 15 Ianuariu c. n. 1876.

Iacobu Bolog'a,
presiedinte.
D. P. Barcianu,
secretariu alu II-lea.

Nr. 14/1876.

Concursu.

Pre basea otarieréi prea Veneratulu consistoriu archidiecesanu din 13 Decemvre 1875 nr. 3355/B. se deschide prin acést'a concursu pentru ocuparea statiunei de capelanu lángha parochulu betránu din comun'a Valle.

Parochi'a dupa venitele stolari — nefiindu altufeliu de venite — este

de clas'a III, fiitorulu capelanu avé v a trei'a parte din tóte venitele si póte ocupá si postulu de invetiatoriu primariu, la scóla confesionale din locu, cu salariu anuale 230 fl. v. a. si cuartiru naturalu corespundietoriu in edificiu scólei.

Concursele instruate dupa preserisele sinodulu archidiecesanu din 1873 pt. 115, si 117, § 16 lit. d. sa se inainteze la subscrisulu pána in 28 Fauru a. c. —

Sabiú in 28 Ianuariu 1876.

I. Hanni'a,
prot. tract. Sibiiulu I.

N. U. 39/1876.

Publicare de licitatiune.

La 7 Martie 1876 st. n. séu 24 Februariu 1876 st. v. se va esecutá prin relicitatiune verbale esarendarea muntelu de pasionatu alu Orlatulu „Stricatu“ intr'o estindere de 1750 jugere pre tempulu de pasiune a aniloru 1876 si 1877 cu pretiulu strigárei dela 215 fl. v. a. in cancelari'a oficiale a Universitatéi natiunei sasesci in Sibiiu in órele oficiale indatinatate.

Doritorii de arenda au sa depuna inainte de licitare la mân'a comisiunei de licitatiune vadiulu de 10%

din pretiulu strigárei, care se va redá acelor'a ce nu cumpera arenda dupa terminarea licitatiunei; celui ce cumpera arenda i se va redá inse séu i se va socoti la sum'a arendeí numai dupa ce a depusu cautiunea conformu contractulu.

Conditiiunile mai de aprópe ale arendeí se potú vedé si inainte de terminulu de licitatiune in cancelari'a mai susu numita in órele oficiale indatinatate.

Sabiú in 10 Februariu n. 1876.

Dela Universitatea natiunei sasesci.
(1—3)

Insciintiare.

Deschidendu-se in 1 Martiu a. c. in institutulu reg. de mositu din Sabiiu cursulu de instructiune pentru mósie, candidatele de mositu de natiunalitatea romána si nemtiésca suntú prevocate a se insinúá pána la terminulu indicatu la subscrisulu spre a fi primite in cursu.

Sabiú 1 Februariu 1876.

Dr. Lukacs Miculicz,
Profesoru ord. de mositu,

(3—4)

Maiestatea Sea imp. si reg. Apostolica

a binevoitu a ordiná deschiderea

Loteriei de statu filantropice a XVII

spre

scopuri civile pentru partea de dincóce a imperiulu si a dispune

cá venitulu curatu alu acestei loterii sa se dedice

Comitetulu provincialu din Salzburg

spre scopulu

fundárei unu institutu de copii lepadati,

iéra restulu intemplatoriu in párti drepte

Asociatiunei vienesé de castigu pentru femei

si

fundulu de copii lepadati din Austri'a de josu.

Conformu acestui ordinu prea inaltu deschide directiunea i. r. a venituriloru de loteria acésta

Loteria de statu filantropica

ale cárei'a cartiguri constau dupa planulu de jocu laolalta din

220,000 fiorini nominalu

Acésta loteria osebitu de bine dotata, impreunata cu avantajie

extraordinari contine

5272 de nimeritori,

si anume:

1 nimeritoriu de frunte cu	80,000 fl.	} Renta de harthia cu interese dela 1 Maiu 1876.
1 " " " "	15,000 "	
1 " " " "	15,000 "	
20 nimeritori câte cu	1.000 "	
100 " " " "	100 "	
50 " in sorti de creditu câte cu	100 "	} nominalu,
100 " " de ai comunei Vien'a (de premii) câte cu	100 "	
1500 castiguri de seria in sorti de ai urbei Salzburg câte cu	20 "	
1000 castiguri de serii in numerariu câte cu	20 "	
2500 castiguri de serii in numerariu câte cu	10 "	

Sortirea va urmá nerevocabilu in 4 Maiu 1876.

Sortiulu costa 2 fl. 50 cr. val. austr.

Dela directiunea i. r. austr. a venituriloru de loteria.

Carol Latour de Thurnburg,

Atari sorti se potú capetá in Vien'a la despartimentulu loteriei de statu pentru filantropice alu directiunei i. r. a venituriloru de loteria in urbe, Riemergasse Nr. 7 Jacoberhof, si anume atátu câte unulu, cátu si in partii, séu si prin scrisori pre lángha delaturarea sumei decadietóre. Asemenea se potú capetá in Vien'a; la tóte colecturile de loteria i. r. si in traficele de tabacu i. r.; in tierile i. r. si r. ale Ungariei: la tóte oficiele de loto si la toti colectantii de loto, la oficiele de dare si de posta, la traficantii de tabacu, la oficiele statiuniloru cáiloru ferate si ale navigatiunei de vaporu, precum si la cele-lalte organe de vendiarea sortiloru, ce suntú asiediate in urbile si locurile cele mai insemnate ale imperiulu.